

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних занять, самостійної роботи
та написання контрольних робіт

з дисциплін

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
МІЖНАРОДНОЇ ТУРИСТСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

ТА

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*(для студентів 1-го та 4-го курсів денної та заочної форм навчання
напрямів підготовки 6.030601 – Менеджмент та 6.140103 – Туризм)*

Методичні вказівки для практичних занять, самостійної роботи та написання контрольних робіт з дисциплін «Правове регулювання міжнародної туристської діяльності» та «Правове регулювання туристської діяльності» (для студентів 1-го та 4-го курсів денної та заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030601 – Менеджмент та 6.140103 – Туризм) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Беке-това; уклад.: Т. А. Коляда. – Харків: ХНУМГ, 2014. – 21 с.

Укладач: Т. А. Коляда

Рецензент: к.ю.н. А. В. Науменко

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності,
протокол № 2 від 15 жовтня 2013 р.

ВСТУП

Туристична діяльність є однією з найбільш прогресуючих і прибуткових галузей економіки. Поява і ствердження цього соціально-економічного феномену упродовж XX-го століття об'єктивно зумовлена бурхливими глобалізаційними та євроінтеграційними процесами, форсованою урбанізацією, стрімкими міграційними процесами, зростаннями рівня добробуту населення розвинених країн світу тощо.

Вигідне географічне розташування України, помірний клімат, багатство історико-культурного фонду створюють необхідні передумови для успішного розвитку туристичного сектору. Упродовж останнього часу в нашій державі сформовано цілісну державну концепцію розвитку туристичної сфери. Перспективи розбудови та зміцнення туристичної інфраструктури розглядаються у контексті пошуку додаткових джерел бюджетних надходжень і популяризації України на міжнародному рівні як високорозвиненої країни у центрі Європи. Цілком зрозуміло, що досягнення вагомих результатів у туристичній діяльності можливо лише за умови вирішення комплексу проблем. Одним з безумовних пріоритетів є створення відповідної розвиненої нормативно-правової бази, ґрунтованої на міжнародно-правових і європейських стандартах з обов'язковим урахуванням вітчизняного позитивного досвіду правового регулювання туристичної діяльності.

Вивчення дисциплін «Правове регулювання міжнародної туристської діяльності» та «Правове регулювання туристської діяльності» у вищих навчальних закладах відіграє виняткову роль. Маючи переважно прикладне спрямування, ці предмети водночас сприяють підвищенню загальної правової культури та розвитку аналітичного мислення студента.

Навчальні курси «Правове регулювання міжнародної туристської діяльності» та «Правове регулювання туристської діяльності» мають складний синтетичний характер, оскільки безпосереднім чином пов'язані з низкою інших юридичних дисциплін, що викладаються у нашому вищому навчальному закладі, а саме: «Цивільне право», «Господарське право», «Міжнародне право» тощо.

Викладання навчальних дисциплін «Правове регулювання міжнародної туристської діяльності» та «Правове регулювання туристської діяльності» передбачає використання як традиційних форм (лекцій, семінарських занять, організацію індивідуальної роботи, вивчення наукових праць, опрацювання нормативно-правових актів тощо), так й інноваційних підходів. Методика вивчення цих дисциплін передбачає налагодження творчої партнерської взаємодії між викладачем і студентом, що загалом позитивно впливає на формування вміння співставляти фактичний і теоретичний матеріал, самостійно формулювати обґрунтовані висновки, прогнози і рекомендації.

Поточний контроль якості засвоєння знань студентами здійснюється на кожному семінарському занятті у формі усного опитування, тестування, заслуховування та обговорення реферативних повідомлень.

Заключним етапом вивчення навчальних дисциплін «Правове регулювання міжнародної туристської діяльності» та «Правове регулювання туристської діяльності» у повному обсязі є залік, мета якого полягає у перевірці набутих студентами знань і вмінь.

Змістовий модуль 1.1
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ТУРИЗМУ

**Тема 1. Теоретико-методологічні та інституційно-правові
засади здійснення туристичної діяльності**

План практичного заняття

1. Основні цілі та способи державного регулювання в галузі туризму.
2. Поняття туристичної діяльності держави. Туристичні ресурси України. Унікальні туристичні ресурси.
3. Форми та види туризму.
4. Державні програми розвитку туризму як засіб реалізації державної туристичної політики в Україні.
5. Регіональні програми розвитку туризму: проблеми реалізації.
6. Правовідносини, що виникають при здійсненні туристичної діяльності. Суб'єкти цих правовідносин.
7. Порівняльна характеристика вітчизняної та зарубіжних моделей управління туристичною галуззю.
8. Система органів державного управління туристичною галуззю в Україні.
9. Повноваження органів публічної адміністрації з правового регулювання туристичної діяльності в Україні.
10. Повноваження Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади в галузі туризму.
11. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держаних адміністрацій, виконавчих органів місцевого самоврядування в галузі туризму.
12. Порядок видачі дозволів на здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу.
13. Кваліфікаційні вимоги для екскурсководів.
14. Кваліфікаційні вимоги для гідів-перекладачів.
15. Міністерство інфраструктури України: формування та реалізація державної політики у галузі туризму.
16. Державне агентство України з туризму та курортів.
17. Туристична асоціація України.
18. Об'єднання суб'єктів туристичної діяльності та неприбуткові організації в галузі туризму.
19. Рада представників регіонів сфери туризму та курортів.
20. Рада туристичних міст України.

Рекомендовані джерела

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Положення про Міністерство інфраструктури України: указ Президента України від 12 травня 2011 року № 581/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/581/2011>.
4. Положення про Державне агентство України з туризму та курортів: указ Президента України від 8 квітня 2011 року № 444/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/444/2011>.
5. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу: наказ Держтурадміністрації України від 24.09.2004 № 83. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04>.
6. Про схвалення концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 року № 638-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-%D1%80>.
7. Гнатюк М. Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар / М. Р. Гнатюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 200 с.
8. Кубах А. І. Правове регулювання туристської діяльності: навчальний посібник / А. І. Кубах, Т. А. Коляда, О. В. Харитонов. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 281 с.
9. Нормативно-правові акти України з питань туризму: зб. законодавчих та нормативних актів / упоряд. Н. І. Камлик. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
10. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні / за ред. В. К. Федорченка. – К.: Юрінком-Інтер, 2002. – 640 с.
11. Дубенюк Я. Порівняльна характеристика моделей управління туристичною галуззю в Україні та за кордоном // Формування ринкової економіки в Україні: наук. зб. – Спецвипуск 13: Економіка України в євроінтеграційних процесах. – Львів, 2004. – с. 261-268.
12. Апостолук О. Економіко-правові аспекти туристичної діяльності в Україні // Наука молода: наук. зб. – 2004. – № 2. – с. 37-40.
13. Бойко М., Гопкало Л. Засади формування пріоритетних напрямів туристичної політики України // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – с. 222-229.
14. Кифяк В. Ф., Брижак П. М., Кифяк О. В. Правові аспекти діяльності підприємств сфери туризму. Чернівці: Зелена Буковина, 2004. – 176 с.

Тема 2. Правовий режим міжнародної туристичної діяльності

План практичного заняття

1. Міжнародний туризм як соціально-економічне явище. Фактори розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму.
2. Правове регулювання міжнародної співпраці в галузі туризму: завдання та форми. Двостороння співпраця. Багатостороння співпраця.
3. Міжнародно-правове регулювання туристичної діяльності: класифікація нормативно-правових актів.
4. Основні положення Закону України «Про міжнародні договори України».

5. Хартія туризму та Кодекс туриста.
6. Гаазька декларація з туризму.
7. Документ Акапулько.
8. Балійська декларація з туризму.
9. Осакська декларація тисячоліття.
10. Сеульська декларація «Мир та туризм».
11. Манільська декларація з всесвітнього туризму.
12. Правовий статус основних міжнародних організацій в галузі туризму.
13. Статут Всесвітньої туристичної організації.
14. Шенгенська угода.
15. Міжнародне співробітництво України в галузі туризму.
16. Представництва України в галузі туризму за кордоном.
17. Особливості здійснення в Україні туристичної діяльності іноземними суб'єктами.

Рекомендовані джерела

1. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: [підруч.] / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
2. Про міжнародні договори України: закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
3. Гаагская декларация по туризму. Гаага, 14 апреля 1989 г. // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К., 2002.
4. Глобальный этический кодекс туризма. Сантьяго (Чили), 1 октября 1999 г. // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К., 2002.
5. Документ Акапулько. Акапулько (Мексика), 21-27 августа 1982 г. // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К., 2002.
6. Конференция ООН по международному туризму и путешествиям. Развитие туризма (общая революция) (21.08-5.09.1963) // Туризм в Україні. Збірник нормативно-правових актів. Т. 5. – Ужгород, 2000.
7. Манильская декларация по социальному воздействию туризма // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К., 2002.
8. Хартия туризма (1985 г.) // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. – К., 2002.
9. Гнатюк М. Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар / М. Р. Гнатюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 200 с.
10. Кубах А. І. Правове регулювання туристської діяльності: навчальний посібник / А. І. Кубах, Т. А. Коляда, О. В. Харитонов. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 281 с.
11. Договор между Королевством Нидерландов, Королевством Бельгии, Федеративной Республикой Германия, Французской Республикой и Великим Герцогством Люксембург о поэтапной отмене контроля на общих границах (Шенгенское соглашение) от 14 июля 1985 года. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/987_004.
12. Положення про Міністерство закордонних справ України: указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 381/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/381/2011>.

Тема 3. Державне регулювання міжнародної туристичної діяльності

План практичного заняття

1. Сутність, структура та інструменти державного регулювання туризму.
2. Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.
3. Правове регулювання розвитку міжнародної туристичної діяльності в різних країнах:
  - Іспанія,
  - Франція,
  - Угорщина,
  - Марокко,
  - Португалія,
  - Швейцарія.
4. Сертифікація і стандартизація Міжнародні стандарти ІСО серії 9000:2000.

Рекомендовані джерела

1. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: [підруч.] / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

Тема 4. Цивільно-правові зобов'язання та договори

План практичного заняття

1. Цивільно-правове зобов'язання: поняття, підстави виникнення, сторони.
2. Припинення зобов'язання, відповідальність за невиконання зобов'язань.
3. Загальні положення про договір.
4. Договір на туристичне обслуговування.
5. Договір на готельне обслуговування.
6. Агентський договір.
7. Ваучер.

Рекомендовані джерела

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Беяневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): Монографія / О. А. Беяневич. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
5. Гнатюк М. Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар / М. Р. Гнатюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 200 с.

6. Кубах А. І. Правове регулювання туристської діяльності: навчальний посібник / А. І. Кубах, Т. А. Коляда, О. В. Харитонов. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 281 с.

Тема 5. Туристські формальності. Порядок виїзду українських громадян за кордон

План практичного заняття

1. Поняття, зміст та особливості туристських формальностей.
2. Специфіка приписів щодо паспортних формальностей.
3. Порядок оформлення документів для виїзду громадян України за кордон. Обмеження щодо виїзду за кордон громадян України.
4. Візові формальності.
5. Шенгенська віза.
6. Митні формальності.
7. Валютні формальності.
8. Санітарні формальності.
9. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення.
10. Проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України.

Рекомендовані джерела

1. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: закон України від 21 січня 1994 року № 3857-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>.
2. Положення про Міністерство закордонних справ України: указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 381/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/381/2011>.
3. Про затвердження Кодексу поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належать оформлення та видача документів, що посвідчують особу: наказ МВС України, МЗС України, Мінінфраструктури України, Головне Управління державної служби України від 14.06.2011 р. № 319/149/145/145. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0784-11>.
4. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію: наказ МЗС України від 26.07.2011 р. № 196. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0784-11>.
5. Правила перетинання державного кордону громадянами України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57 у редакції Постанови КМУ від 25 серпня 2010 р. № 724. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/724-2010-%D0%BF>.
6. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення: постанова КМУ від 21 грудня 2005 р. № 1251. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1251-2005-%D0%BF>.

7. Правила проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України: наказ Міністерства освіти України від 06 квітня 1999 р № 96. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0320-99>.
8. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
9. Гнатюк М. Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар / М. Р. Гнатюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 200 с.
10. Кубах А. І. Правове регулювання туристської діяльності: навчальний посібник / А. І. Кубах, Т. А. Коляда, О. В. Харитонов. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 281 с.

Змістовий модуль 2

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО

Тема 1. Правове регулювання підприємницької діяльності в галузі туризму

План практичного заняття

1. Поняття та види підприємницької діяльності. Ознаки та принципи підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності.
2. Державна реєстрація юридичних та фізичних осіб – підприємців.
3. Ліцензування туристичної діяльності.
4. Ліцензійні умови туроператорської діяльності.
5. Турагентська діяльність та особливості її здійснення.
6. Сертифікація та стандартизація у сфері туристичної діяльності.
7. Контроль за додержанням ліцензійних умов.
8. Статистична звітність з питань туризму та порядок її заповнення та подання.

Рекомендовані джерела

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: закон України від 15.05.2003 року № 755-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
4. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: закон України від 01.06.2000 року № 1775-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

5. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
6. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: закон України від 05.04.2007 року № 877-V. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності: наказ Міністерства Інфраструктури України від 10.07.2013 року № 465. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13>.
8. Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2001 року № 756. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/756-2001-%D0%BF>.
9. Про затвердження Порядку здійснення контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності та форми акта проведення планової (позапланової) перевірки додержання ліцензіатом Ліцензійних умов: наказ Міністерства Інфраструктури України від 10.07.2013 року № 466. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1310-13>.
10. Про затвердження форм державної статистичної звітності з питань туризму та інструкцій щодо їх заповнення: наказ Державного комітету статистики України від 04.03.1998 року № 96. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0182-98>.
11. Порядок доведення до споживачів інформації про вид об'єкта туристичної інфраструктури та його категорію: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 3 липня 2013 року № 470. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/470-2013-%D0%BF>.

Тема 2. Правові аспекти захисту прав суб'єктів туристської діяльності

План практичного заняття

1. Правове регулювання спорів між суб'єктами туристської діяльності.
2. Захист прав споживачів туристичних послуг.
3. Інформування споживачів про умови надання туристичних послуг.
4. Права та обов'язки туристів при підготовці та під час подорожі
5. Захист інтересів українських туристів за межами України.
6. Правове регулювання безпеки туризму.
7. Обов'язки суб'єктів господарювання щодо забезпечення безпеки туристів
8. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента.
9. Страхування туристів при здійсненні туристичних поїздок.

Рекомендовані джерела

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс: закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Про захист прав споживачів: закон України від 12.05.1991 року № 1023-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
5. Про страхування: закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

Тема 3. Судові та правоохоронні органи як суб'єкт захисту прав суб'єктів туристської діяльності

План практичного заняття

1. Правові засади та організація діяльності суду та правоохоронних органів.
2. Судова система в Україні.
3. Порядок розгляду спорів з питань надання туристичних послуг.
4. Прокуратура України.
5. Органи внутрішніх справ України.
6. Служба безпеки України.
7. Органи юстиції України.

Рекомендовані джерела

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 7 червня 2010 року № 55/1 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 1. – Ст. 1900.
3. Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі: наказ Міністерства юстиції України 23 червня 2011 року № 1707/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/8815>.

4. Положення про Державну реєстраційну службу України: указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 401/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsu.gov.ua/show/41>.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
6. Про виконавче провадження: закон України від 21 квітня 1999 року № 606-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/606-14>.
7. Про Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ: указ Президента України 12 серпня 2010 року № 810/2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/2010>.
8. Про Вищу раду юстиції: закон України від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80>.
9. Про державну виконавчу службу: закон України від 24 березня 1998 № 202/98-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/202/98-%D0%B2%D1%80>.
10. Про державну податкову службу в Україні: закон України від 4 грудня 1990 року № 509-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/509-12>.
11. Про Державну прикордонну службу України: закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
12. Про державну службу: закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490 (втрата чинності 1 січня 2014 року).
13. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011 р. – № 9. – Ст. 536.
14. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: указ Президента України 6 квітня 2011 року № 395/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/33>.
15. Про міліцію: закон України від 20 грудня 1990 року № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
16. Про нотаріат: закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII: закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
17. Про прокуратуру: закон України від 5 листопада 1991 року № 1789-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.
18. Про Службу безпеки України: закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
19. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.

20. Бантишев О. Ф. Судові та правоохоронні органи України: посіб. для підготовки до іспитів / Бантишев О. Ф., Кузьмін С. А., Колосов К. В.; під заг. ред. Б. В. Романюка. – К.: Видавець Паливода А. В., 2010. – 223 с.
21. Бараннік Р. В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посібник / Р. В. Бараннік. – К.: КНТ, 2008. – 347 с.
22. Басай В. Д. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України: підр. для студ. вищих юрид. навч. закл.: у 3 кн. / В. Д. Басай. – Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство «Вік», 2006. – 972 с.

Тема 4. Організаційно-правові питання з трудових відносин у туристській діяльності

План практичного заняття

1. Зайнятість населення. Форми зайнятості.
2. Трудові відносини в Україні. Кодекс законів про працю.
3. Трудовий договір. Сторони трудового договору. Види трудових договорів.
4. Порядок укладення та розірвання трудових договорів.
5. Всеукраїнська Федерація роботодавців у сфері туризму України.
6. Професійна підготовка фахівців у галузі туризму.

Рекомендовані джерела

1. Про зайнятість населення: закон України від 05.07.2012 року № 5067-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
2. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. <http://frtu.org.ua/uk/> – сайт Всеукраїнської Федерації роботодавців у сфері туризму України.
4. Сорокіна Г. О. Особливості професійної підготовки фахівців туристичної галузі // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2012. – № 4 (239). – ч. II. – С. 40-46.
5. Трофімук К. В. Основні вимоги до професійної діяльності фахівців з туризму // http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2010_12/files/P1210_19.pdf

Тема 5. Контроль за діяльністю в галузі туризму. Відповідальність за порушення законодавства України про туризм

План практичного заняття

1. Відповідальність за порушення законодавства в галузі туризму.
2. Відповідальність органів державної влади, органів місцевого самоврядування їх посадових і службових осіб в галузі туристичної діяльності.

3. Цивільно-правова відповідальність суб'єктів туристичної діяльності.
4. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів туристичної діяльності.
5. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства у галузі туристичної діяльності.
6. Контроль за діяльністю в галузі туризму.
7. Органи, уповноважені на здійснення контролю за діяльністю в галузі туризму.

Рекомендовані джерела

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

Тема 6. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

План практичного заняття

1. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності.
2. Система нормативно-правових актів про зовнішньоекономічну діяльність.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Правовий режим зовнішньоекономічної діяльності.
5. Зовнішньоекономічний договір.

Рекомендовані джерела

1. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
3. Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 року № 201. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01>.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА РГЗ «ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ТУРПІДПРИЄМСТВА»

План

I. Вступ.

II. Основна частина. Теоретичний розділ:

1. Створення турпідприємства.
2. Державна реєстрація турпідприємства.
3. Порядок отримання ліцензії.
4. Діяльність з підбору кадрового складу турпідприємства.
5. Діяльність турпідприємства зі створення та реалізації турпродукту.
6. Перевірка діяльності турпідприємства контролюючими інстанціями.

III. Висновки.

IV. Список використаних джерел.

V. Додатки. Практичний розділ:

Розробка пакета документів для отримання турпідприємством ліцензії на здійснення туropераторської діяльності.

Написання і захист контрольної роботи (розрахунково-графічне завдання – РГЗ) є важливою формою самостійної навчальної діяльності студентів.

Процес роботи над РГЗ складається з чотирьох етапів, а саме:

Вступний – вибір та обґрунтування теми, формування списку літератури для опрацювання, початок її вивчення, написання вступу.

Основний – детальне опрацювання навчальної та наукової літератури і нормативно-правової бази, робота над основною частиною і висновками РГЗ, розробка та складання додатків (зразків документів).

Прикінцевий – оформлення реферату, об'єктивна його оцінка щодо змісту та оформлення, виправлення виявлених недоліків.

Захист РГЗ

Структура РГЗ містить такі елементи:

титульний аркуш;

план;

вступ;

основна частина (розділи, пункти і підпункти);

висновки;

список використаних джерел і літератури;

додатки.

Вступ обсягом 1-2 сторінки – важлива частина РГЗ. У ньому обґрунтовується актуальність обраної теми, оцінюється стан дослідженості наукової проблеми, формулюється мета і визначаються завдання РГЗ, дається короткий загальний огляд існуючої літератури і правових джерел.

Основна частина РГЗ має відповідати обраній темі та означеним меті і завданням. Послідовно розкривайте всі передбачені планом питання, обґрунтовуйте, пояснюйте основні положення, підкріплюйте їх конкретними прикладами і фактами, формулюйте думки чітко, просто, правильно і недвозначно (щоб і самому було зрозуміло), а також прагніть логічно структурувати текст.

Звичайно, робота, яка написана «суцільним текстом» (без заголовків, без абзаців, без виділення шрифтом найважливішої інформації та ін.) не викликатиме в культурного читача захоплення.

У РГЗ треба висловлювати своє ставлення до того, що викладається. Всі міркування потрібно аргументувати. Варто прагнути, щоб виклад матеріалу був виразним і літературно грамотним, уникати повторень і марнослів'я. До того ж необхідно дотримуватися таких загальних правил:

- у наукових текстах не рекомендується вести мову від першої особи однини (судження краще висловлювати в безособовій формі);

- при згадуванні в тексті прізвища обов'язково перед ним ставити ініціали;

- кожний розділ (пункт) починати з нової сторінки;

- при викладі різних поглядів і наукових положень, цитат, витягів з літератури, необхідно покликатися на використане джерело.

Обсяг основної частини – 25-30 сторінок.

Правила оформлення посилань на джерело.

У РГЗ відомості про використане першоджерело (бібліографічний поклик) подають після цитати у квадратних дужках: спочатку вказують номер джерела зі списку використаної літератури, а потім через кому – сторінку (сторінки) у тексті оригіналу, наприклад, [2, 145]; [4, 38-40].

Висновки – самостійна частина РГЗ, в якій не слід просто переказувати зміст роботи. У них потрібно висвітлити такі аспекти:

- оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи;

- перерахувати і стисло охарактеризувати підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню;

Обсяг висновків – 1-2 сторінки.

Правила складання бібліографії.

Кількість опрацьованих і використаних першоджерел має бути достатньою для повного розкриття теми РГЗ. Список складають за алфавітом і пронумеровують.

Відомості про книгу подають у такому порядку:

- прізвище, ініціали автора (на початку назви книжки прізвище автора може бути відсутнім);

- назва, підзаголовок;

- вихідні дані (місце видання, видавництво і рік видання, кількість сторінок).

Якщо йдеться про статтю, надруковану в збірнику або часописі, то після автора і назви публікації вказують також:

- назву збірника, журналу, газети;

місце видання і рік видання (якщо збірник);
рік, номер журналу або дату виходу газети, сторінку.

У бібліографічному описі не дозволяється скорочувати прізвища авторів, а також заголовки книг і статей. Скорочують тільки назви міст: Київ (К.), Москва (М.), Санкт-Петербург (С-Пб.) Назви інших міст пишуть без скорочень.

При використанні відомостей з Інтернету обов'язково потрібно посилатися на відповідний електронний ресурс.

Зміст додатка

Додаток міститься після «Списку використаних джерел» і включає матеріали, що доповнюють основний текст РГЗ. Додаток є обов'язковою частиною РГЗ та складається із пакету документів для отримання ліцензії на туроператорську діяльність. До пакету документів входять:

1. Заява про видачу ліцензії на бланку встановленої форми (згідно з додатком 1 до пункту 1.5 Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності.
2. Довідка з банківської або іншої кредитної установи про підтвердження фінансового забезпечення відповідальності суб'єкта господарювання у розмірі, визначеному ст. 15 Закону України «Про туризм» (банківська гарантія).
3. Договір із страховою компанією про обов'язкове страхування (медичне та від нещасного випадку) туристів, що здійснюють туристичні подорожі (страхування туристів як за кордоном так і по Україні).
4. Відомості за підписом заявника – суб'єкта господарювання про наявність власного або орендованого службового приміщення (офісу) за встановленою формою (згідно з додатком 5 до пункту 1.5 Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності.
5. Опис документів, що додаються до заяви за встановленою формою (згідно з додатком 6 до пункту 1.5 Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності.

Вимоги до оформлення РГЗ

Текст роботи пишуть розбірливо з одного боку аркуша (формат А-4) з широкими берегами ліворуч, сторінки пронумеровують. Одночасно чітко виділяють (кольором, підкресленням, відступом) окремі частини (абзаци), розділи, пункти і підпункти, варто уникати скорочення слів.

Зразок оформлення титульної сторінки РГЗ

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Кафедра правового забезпечення господарської діяльності

РГР з навчальної дисципліни

«Правове регулювання міжнародної туристської діяльності»

**ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ
ТУРПІДПРИЄМСТВА**

Виконала: студентка 1-го курсу,
групи ММТ 2013-1
факультету Менеджмент
Сотник Олена Анатоліївна

Перевірив: доцент Т. А. Коляда

Харків – 2014

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Основні цілі та способи державного регулювання в галузі туризму.
2. Поняття туристичної діяльності держави. Туристичні ресурси України. Унікальні туристичні ресурси.
3. Форми та види туризму.
4. Державні програми розвитку туризму як засіб реалізації державної туристичної політики в Україні.
5. Регіональні програми розвитку туризму: проблеми реалізації.
6. Правовідносини, що виникають при здійсненні туристичної діяльності. Суб'єкти цих правовідносин.
7. Порівняльна характеристика моделей управління туристичною галуззю в Україні та за кордоном.
8. Система органів державного управління туристичною галуззю в Україні.
9. Правовий статус органів публічної адміністрації з регулювання туризму в Україні.
10. Повноваження Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади в галузі туризму.
11. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держаних адміністрацій, виконавчих органів місцевого самоврядування в галузі туризму.
12. Порядок видачі дозволів на здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу.
13. Кваліфікаційні вимоги для екскурсоводів.
14. Кваліфікаційні вимоги для гідів-перекладачів.
15. Міністерство інфраструктури України: формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері туризму.
16. Державне агентство України з туризму та курортів.
17. Туристична асоціація України.
18. Об'єднання суб'єктів туристичної діяльності та неприбуткові організації в галузі туризму.
19. Рада представників регіонів сфери туризму та курортів.
20. Рада туристичних міст України.
21. Міжнародний туризм як соціально-економічне явище. Фактори розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму.
22. Правове регулювання міжнародної співпраці в галузі туризму: завдання та форми. Двостороння співпраця. Багатостороння співпраця.
23. Міжнародно-правове регулювання туристичної діяльності: класифікація нормативно-правових актів.
24. Основні положення Закону України «Про міжнародні договори України».
25. Хартія туризму та Кодекс туриста.
26. Гаазька декларація з туризму.
27. Документ Акапулько.
28. Балійська декларація з туризму.
29. Осакська декларація тисячоліття.
30. Сеульська декларація «Мир та туризм».
31. Манільська декларація з всесвітнього туризму.

32. Правовий статус основних міжнародних організацій в галузі туризму.
33. Статут Всесвітньої туристичної організації.
34. Шенгенська угода.
35. Міжнародне співробітництво України в галузі туризму.
36. Представництва України в галузі туризму за межами України.
37. Особливості здійснення діяльності в Україні іноземними суб'єктами туристичної діяльності.
38. Сутність, структура та інструменти державного регулювання туризму.
39. Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.
40. Сертифікація і стандартизація Міжнародні стандарти ІСО серії 9000:2000.
41. Цивільно-правове зобов'язання: поняття, підстави виникнення, сторони.
42. Припинення зобов'язання, відповідальність за невиконання зобов'язань.
43. Загальні положення про договір.
44. Договір на туристичне обслуговування.
45. Договір на готельне обслуговування.
46. Агентський договір.
47. Ваучер.
48. Поняття, зміст та особливості туристських формальностей.
49. Специфіка приписів щодо паспортних формальностей.
50. Порядок оформлення документів для виїзду громадян України за кордон.
51. Обмеження щодо виїзду за кордон громадян України.
52. Візові формальності.
53. Шенгенська віза.
54. Митні формальності.
55. Валютні формальності.
56. Санітарні формальності.
57. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення.
58. Проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України.
59. Поняття та види підприємницької діяльності.
60. Ознаки та принципи підприємницької діяльності.
61. Суб'єкти підприємницької діяльності.
62. Державна реєстрація юридичних та фізичних осіб – підприємців.
63. Ліцензування туристичної діяльності.
64. Ліцензійні умови туроператорської діяльності.
65. Турагентська діяльність та особливості її здійснення.
66. Сертифікація та стандартизація у сфері туристичної діяльності.
67. Контроль за додержанням ліцензійних умов.
68. Статистична звітність з питань туризму та порядок її заповнення та подання.
69. Правове регулювання спорів між суб'єктами туристської діяльності.
70. Захист прав споживачів туристичних послуг.
71. Інформування споживачів про умови надання туристичних послуг.
72. Права та обов'язки туристів при підготовці та під час подорожі.
73. Захист інтересів українських туристів за межами України.
74. Правове регулювання безпеки туризму.

75. Обов'язки суб'єктів господарювання щодо забезпечення безпеки туристів.
76. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента.
77. Страхування туристів при здійсненні туристичних поїздок.
78. Правові засади і організація діяльності суду та правоохоронних органів.
79. Судова система в Україні.
80. Порядок розгляду спорів з питань надання туристичних послуг.
81. Прокуратура України.
82. Органи внутрішніх справ України.
83. Служба безпеки України.
84. Органи юстиції України.
85. Зайнятість населення. Форми занятості.
86. Трудові відносини в Україні. Кодекс законів про працю.
87. Трудовий договір. Сторони трудового договору. Види трудових договорів.
88. Порядок укладення та розірвання трудових договорів.
89. Всеукраїнська Федерація роботодавців у сфері туризму України.
90. Професійна підготовка фахівців у галузі туризму.
91. Відповідальність за порушення законодавства в галузі туризму.
92. Відповідальність органів державної влади, органів місцевого самоврядування їх посадових і службових осіб в галузі туристичної діяльності.
93. Цивільно-правова відповідальність суб'єктів туристичної діяльності.
94. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів туристичної діяльності.
95. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства у галузі туристичної діяльності.
96. Контроль за діяльністю в галузі туризму.
97. Органи, уповноважені на здійснення контролю за діяльністю в галузі туризму.
98. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності.
99. Система нормативно-правових актів про зовнішньоекономічну діяльність.
100. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
101. Правовий режим зовнішньоекономічної діяльності.
102. Зовнішньоекономічний договір.

Навчальне видання

Методичні вказівки
для практичних занять, самостійної роботи
та написання контрольних робіт
з дисциплін

**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
МІЖНАРОДНОЇ ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
та
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

*(для студентів 1-го та 4-го курсів денної та заочної форм навчання
напрямів підготовки 6.030601 – Менеджмент та 6.140103 – Туризм)*

Укладач: **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2013, поз. 305 М

Підп. до друку 14.10.2013 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,1

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.